

Poniklá

Tam, kde velebné nebenosné pohoří Krkonošů cudně smáčí patu v chladné stříbropěnné Jizeři, rozkládá se v luzném údolíčku malebná horská ves Poniklá. První stálé osídlení oblasti lze datovat snad k první polovině 13. století, byť vedle sporného letopočtu 1241 se lze spolehlivě opřít až o písemné prameny z poloviny 14. věku. Geologické zajímavosti tohoto koutu Krakonošova království pevně předurčily i život mnoha generací Ponikláků. Vždyť již sám název obce – Poniklá – je odvozen od krasových jevy zapříčiněného zanikání či též „ponikání“ potoka vinoucího se napříč dědinou. Na některých místech se voda vnořuje do temného krasového podzemí, aby se na jiném místě opět prodrala na denní světlo. Zajímavým úkazem jsou i tzv. Obří hrnce v řečišti Jizery. Poniklé podzemí však kromě krápníkové výzdoby skrývá také již od středověku využívané nerostné bohatství. Železné rudy, grafit či kvalitní písek utvářely část obživy hornické osady. Dodnes nám po této těžbě pozůstává nejen podkutané podzemí, ale také v erbu obce se skvící těžební rumpál. V současné době žije ve vsi na 1150 duší, jejichž nejcharakterističtější rysem je dodnes přetrvávající radost ze společné spolkové činnosti v mnoha odvětvích. Ač počtem obyvatel nevelká, galerií významných rodáků a obyvatel pozoruhodná Poniklá povinovala naši zem slavnými syny národa, kterými byli akademický malíř Jaroslav Skrbek, angiológ profesor Zdeněk Reiniš, poslanec říšského sněmu a obrozenec Karel Tomíček, letec RAF Zdeněk Palme, vlastenecký biskup Jan Alexius Rychlovský, či básník František Jerie. Ze spíše regionálních, ale neméně zajímavých, osobností zmiňme alespoň hrdinu prusko-rakouské války Jiřího Václava Tuláčka, osvíceného učitele Ludvíka Liška, basistu a písmáka Karla Tuláčka, stavitele divadla Josefa Holubce, rebelanta ze selských bouří Jíru, kočovného loutkářského principála Bažanta a v alespoň anonymní rovině i celou plejádu hudebníků, písmáků, muderlantů, jakož i na 400 pokolení spořádaných horalů snažících se co možná nejpoctivěji kultivovat tento zázračný zemský kout.

Tipy na výlet:

RAUTIS - výroba perličkových ozdob. Na zápis do mezinárodního seznamu UNESCO aspirující tradice výroby foukaných skleněných perli a z nich montovaných vánočních ozdob je představována atraktivní formou exkurse do výroby včetně možnosti vlastní tvorby.

Muzeum krkonošských řemesel

Soukromé muzeum manželů Pičmanových zabývající se běžným (těžkým i krásným) životem horské vsi v 19. a 20. století.

Chrám svatého Jakuba Většího a socha sv. Jana Nepomuckého

Nejstarší kostel západních Krkonošů vysvěcený roku 1682 na místě původního dřevěného kostelíku. Ve věži přistavěné roku 1804 se nachází trojice zvonů, nejstarší z roku 1555. Chrám je zasvěcen svatému Jakubovi Většímu, který je mj. patronem horníků. Naproti kostelu se nachází umělecky cenná vrcholně barokní socha sv. Jana Nepomuckého.

Lidová roubená architektura

Po celé vsi jsou roztroušeny typické stavby lidové roubené architektury, celkem cca 140 objektů! K nejvýznamnějším památkám lze počítat Krejčův statek (čp. 212), Reinišův statek (čp. 340), případně chalupy čp. 232, 360, 424, aj.

Mladkovský hrádek a tvrz Přívlaky

K roku 1300 je pak také archeologickým nálezem datován Mladkovský hrádek zbudovaný patrně za účelem ochrany rudných dolů, případně jako součást důmyslné sítě pohraničních strážních a opěrných bodů českého království. Při návštěvě Mladkovského hrádku, stejně jako na protější

straně Jizery vystavěné tvrzi Přívlaky, doporučujeme dnešnímu poutníkovému přibalit do torny též notnou dávku fantazie. Hmatatelné důkazy někdejší slávy končí na úrovni velmi sporých zbytků terénních úprav.

Poniklé jeskyně

Podzemí s krápníkovou výzdobou a krasovým jezírkiem se otevírá jen při výjimečných příležitostech.

Koupaliště na Homoli

Koupaliště zasazené v příjemném prostředí s občerstvením.

Tam, gdzie majestatyczne, sięgające nieba Karkonosze skromnie moczą stopę w chłodnej, srebryzstey pianie Izery, rozciąga się w pięknej dolince malownicza górská wieś Poniklá. Pierwsze stałe osady pojawiły się tu prawdopodobnie w pierwszej połowie XIII wieku, choć w pełni polegać można dopiero na pisemnych źródłach z połowy wieku XIV. Warunki geologiczne tego rejonu Królestwa Ducha Gór zdecydowały o sposobie życia wielu pokoleń mieszkańców Ponikli. Już sama nazwa wsi – Poniklá – związana jest z tymi warunkami: wywołanym przez zjawiska krasowe zanikaniem pod ziemią – czy w dawnym języku ponikaniem – potoku przyprływającego przez wieś. W niektórych miejscach woda wpływa w ciemne krasowe podziemia, by w innym miejscu znów wydobyć się na powierzchnię. Ciekawym zjawiskiem są też kociołki eworsyjne w korycie Izery. Podziemia Ponikli, oprócz atrakcji w postaci efektownych zjawisk krasowych, kryją jednak także inne, od średniowiecza już wykorzystywane skarby. Eksploatacja rudy żelaza, grafitu czy piasku kwarcowego stanowiła źródło utrzymania dużej części kolonii górniczej, do dziś pozostawiając po sobie ślady w postaci wykutych podziemi, ale także w formie herbu gminy, w którym widnieje umieszczony nad szybem kopalnianym kołowrotek górniczy. Wieś liczy obecnie około 1150 dusz, których najbardziej charakterystycznym rysem jest do dziś utrzymująca się radość ze wspólnego udziału w wielu dziedzinach życia społecznego. Choć niewielka pod względem liczby mieszkańców, to wyróżnia się Poniklá liczbą wybitnych postaci, którymi obdarowała nasz kraj. Byli to: artysta-malarz Jaroslav Skrbek, profesor angiologii Zdeněk Reiniš, poseł do Rady Państwa i członek ruchu odrodzenia narodowego Karel Tomíček, lotnik RAF-u Zdeněk Palme, biskup-patriota Jan Alexius Rychlovský czy poeta František Jerie. Z postaci o znaczeniu raczej regionalnym, ale niemniej ciekawych, wymieńmy przynajmniej bohatera wojny prusko-austriackiej Jiřího Václava Tuláčka, nauczyciela Ludvíka Liška, kontrabasistę i ludowego literata Karla Tuláčka, budowniczego teatru Josefa Holubca, rebelianta z czasów powstania chłopskiego Jíre, pryncypała koczowniczego teatru kukielkowego Bažanta oraz całą plejadę anonimowych muzyków, ludowych twórców, mędrców, jak również prawie 400 pokoleń porządnych górali, starających się jak najuczciwiej pielęgnować ten powierzony im cudowny zakątek ziemi.

Propozycje wycieczek:

RAUTIS – produkcja ozdób ze szklanych koralików. Aspirując do wpisania na listę międzynarodowego dziedzictwa UNESCO tradycje produkcji dmuchanych szklanych koralików i składanych z nich ozdób choinkowych prezentowane są podczas ciekawej wycieczki po zakładzie, która uwzględni możliwość samodzielnego skomponowania ozdoby.

Muzeum Rzemiosł Karkonoskich

Prywatne muzeum poświęcone codziennemu (ciężkiemu i pięknemu) życiu górskiej wsi XIX i XX wieku.

Kościół św. Jakuba Większego oraz figura św. Jana Nepomucena

Najstarszy kościół w zachodniej części Karkonoszy poświęcony w 1682 roku stoi w miejscu dawnego drewnianego kościoła. W wieży dobudowanej w 1804 r. znajdziemy trzy dzwony, z których najstarszy pochodzi z 1555 r. Świątynia nosi wezwanie św. Jakuba Większego, który jest między innymi patronem górników. Naprzeciwko kościoła znajduje się cenna, powstała w okresie szczytowego baroku figura św. Jana Nepomucena.

Ludowe budownictwo – konstrukcje zrębowe

Po całej vsi porozrzucone są typowe dla Karkonoszy drewniane domy budowane w konstrukcji zrębowej. Łącznie znajdziemy tu około 140 obiektów! Do najbardziej charakterystycznych zabytków zaliczyć należy gospodarstwa Krejčův statek (nr 212), Reinišův statek (nr 340), a także domy nr 232, 360, 424 i in.

Zameczek Mladkovský hrádek i dwór obronny Přívlaky Mladkovski Zameczek datowany jest – na podstawie znaleziska archeologicznego – na rok 1300. Zbudowano go zapewne jako ochronę kopalni rud żelaza, względnie jako część skomplikowanej sieci strażnic na granicach Królestwa Czeskiego. Zwiedzając Mladkovski Zameczek, a także leżący na przeciwległym brzegu Izery dwór obronny Přívlaky, dobrze jest zapakować do chlebaka dużą dawkę

wyobraźni, bowiem materialne dowody dawnej chwały tych miejsc sprowadzają się do bardzo skąpych pozostałości na poziomie terenu.

Jaskinie Ponikléskie

Podziemia ze stalaktytami i stalagmitami oraz jeziorkiem krasowym otwierane są tylko przy wyjątkowych okazjach.

Kąpielisko na Homoli

Kąpielisko w przyjemnym otoczeniu, bufet.

PAT the place where the grand, sky-touching Krkonoše Mountains touch the banks of the Jizera River, a picturesque mountain village Poniklá is to be found in a beautiful valley. The first permanent residents of the area may be traced back to the first half of the 13th; however, we may rely on first written sources as late as in mid-14th century. Geological peculiarities of the area has determined the life of many generations of Poniklá citizens. The name of the municipality is derived from the fact, that the creek flowing through the village is ceasing “poniká” due to its karst activity. There are several places where the water enters karst cavities and it scrapes to the earth surface in different place. “Obří hrnce” (Large Pots) in the Jizera River water-course are an interesting phenomenon. The Poniklá underground hides not only the karst cavities but also the mineral resources which has been mined from the medieval times. Iron-ore, graphite and high-quality sand brought living for part of the miners’ settlement of Poniklá. Remains of the activity are not only the extensive underground system, but the mining jack as the symbol in the Poniklá heraldry as well. Approximately 1,150 people live in Poniklá; they all may be defined by their enthusiasm in participating in the local common-interest clubs’ activities. Even though Poniklá is a rather small municipality, a number of well-known people were born here: Jaroslav Skrbek (a painter), Professor Zdeněk Reiniš (a medical doctor), Karel Tomíček (a revivalist and a representative in the German Parliament), Zdeněk Palme (a RAF pilot), Jan Alexius Rychlovský (a patriotic bishop) and František Jerie (a poet). Personalities, who interesting and important people mainly for the locals include: Jiří Václav Tuláček (a hero of the Austro-Prussian War), Ludvík Liška (an enlightened teacher), Josef Holubec (a bassist and a Bible expert), Josef Holubec (theater builder), Jíra (a dissenter in the Pheasant’s Revolt), Bažant (a director to strolling puppet theater company) and a whole lot of musicians, experts in Bible and other subjects. Nearly 400 generations of the mountaineers who have been striving to preserve and protect the picturesque part of land are of no smaller importance.

Places of Interest:

RAUTIS – Glass-beads Manufacturing Company. The tradition of glass-bead manufacturing and subsequent Christmas decoration manufacturing aspires to be shortlisted in the UNESCO list. The production is introduced during a tour into the production room and then, the visitors can assemble their own Christmas decoration.

Museum of Krkonoše Crafts

A privately owned museum which focuses on everyday life (hard as well as beautiful) in the mountain village in the 19th and 20th centuries.

Church of St. James the Elder and Statue of St. John of Nepomuk

Church of St. James the Elder is the oldest church in the western Krkonoše Mountains, consecrated in 1682; it was built in the place of old wooden church. Three bells, oldest one was made in 1555, are placed in a tower which was added to the church in 1804. The church is dedicated to St. James the Elder, who is, among other, the patron saint of miners. A unique Baroque statue of St. John of Nepomuk is situated right across the church.

Local architecture of timbered homesteads

The homesteads (in number nearly 140 houses) built in the style of local timbered architecture are scattered along the whole village. Krejčův statek (No. 212), Reinišův statek (No. 340), houses No. 232, 360, 424 and others are the most significant ones.

Mladkovský Castle and Přívlaky Fortress

According to archeological findings, Mladkovský Castle was built in 1300. It was probably a part of defensive system of the iron-ore mines or part of defensive system of the Czech Lands. If you visit the site of Mladkovský Castle and Přívlaky Fortress (which lies on the opposite bank to Mladkovský Castle) bring lots of imagination with you as the proofs of its importance and fame are nowadays very scarce (mainly in ground shaping).

Poniklá Caves

The underground with karst caves and karst lake is open only at very special occasions.

“Na Homoli” Outdoor Swimming Pool

It is an outdoor swimming pool with pleasant atmosphere and a snack bar.

Dort, wo das würdige himmeltragende Riesengebirge keusch seinen Fuß in der kühlen silberschäumenden Iser benetzt, liegt in einem zauberhaften Tälchen das malerische Bergdorf Poniklá. Die erste dauerhafte Besiedlung lässt sich wohl auf die erste Hälfte des 13. Jahrhunderts datieren, obschon man sich erst ab der Hälfte des 14. Jahrhunderts auf erste schriftliche Quellen stützen kann. Die geologischen Besonderheiten dieses Winkels von Rübezahls Königreich bestimmten das Leben vieler Generationen der hier Geborenen. Ist doch der Name des Ortes selbst abgeleitet von einer der Besonderheiten der Karstlandschaft, verursacht durch das „Verschwinden“ des Baches (altschleisch ponikat = verschwinden), der sich durch das Dorf schlängelt. So gräbt sich das Wasser an einer Stelle in die Tiefe und verschwindet, um an einer anderen wieder zurück ans Tageslicht zu dringen. Der Untergrund von Poniklá verbirgt jedoch außer seiner Tropfsteinpracht einen bereits seit dem Mittelalter genutzten mineralischen Reichtum: Eisenerze, Graphit oder hochwertiger Sand bildeten einen Teil des Broterwerbs der hier Ansässigen. Bis heute sind uns aus dieser Zeit des Mineralabbaus nicht nur der ausgeschürfte Untergrund erhalten geblieben sondern auch das Wappen des Dorfes, auf dem sich ein Haspel dreht. Heute leben im Dorf bis zu 1150 Seelen, deren hervorstechendster Charakterzug bis heute die Freude an gemeinsamen Vereinstätigkeiten in vielen Bereichen geblieben ist. Obgleich von geringer Einwohnerzahl, beschenkte Poniklá unser Land mit bedeutsamen Söhnen, die hier geboren oder ansässig waren, wie etwa der Maler Jaroslav Skrbek, der Angiologe Zdeněk Reiniš, der RAF-Pilot Zdeněk Palme, der Bischof Jan Alexius Rychlovský, der Dichter František Jerie oder Karel Tomík, im 19. Jahrhundert Abgeordneter des Böhmisches Landtags. Von den eher regional bekannten, nichtsdestotrotz interessanten Persönlichkeiten seien hier zumindest einige erwähnt wie der Held des preußisch-österreichischen Krieges Jiří Václav Tuláček, der aufgeklärte Lehrer Ludvík Liška, der rebellische Bauernführer Jíru und auf anderer Ebene eine Vielzahl von Musikern, Schreibern und Schlaumeiern ebenso wie die Vielzahl der rechtschaffenen Bergleute, die sich darum bemühten und bemühen, dieses wunderbare Stück Land mit größter Sorgfalt zu kultivieren.

Tipps für Ausflüge:

Rautis – Herstellung von Perlenschmuck. In Form einer Exkursion in die Produktion einschließlich der Möglichkeit, selbst etwas herzustellen, bietet die Firma Rautis Einblick in die Tradition der Fertigung mundgeblasener Glasperlen und von gläsernem Weihnachtsschmuck. Der Fertigungsprozess wurde für einen Eintrag in die Liste des UNESCO-Weltkulturerbes vorgeschlagen.

Riesengebirge-Handwerksmuseum

Privates Museum, das sich mit dem alltäglichen (sowohl schweren als auch schönen) Leben in einem Bergdorf des 19. und 20. Jahrhunderts auseinandersetzt.

Kirche des Jakobus des Älteren und Statue des Hl. Jan Nepomuk

Älteste Kirche im westlichen Riesengebirge, geweiht im Jahre 1682 am Ort einer ursprünglichen Holzkirche. Im Turm, der 1804 angebaut wurde, befinden sich drei Glocken, die älteste aus dem Jahr 1555. Die Kirche ist Jakobus dem Älteren geweiht, der u.a. als Schutzpatron der Bergleute gilt. Gegenüber der Kirche steht eine künstlerisch sehr wertvolle Barockstatue des Hl. Jan Nepomuk.

Blockhäuser

Über das ganze Dorf sind typische Blockhäuser der traditionellen Volksarchitektur verstreut, insgesamt 140 Objekte. Zu den bedeutendsten gehören die Bauernhäuser „Krejčův statek“ (Hausnr. 212), „Reinišův statek“ (Hausnr. 340) sowie die Hütten mit den Hausnummern 232, 360 und 424.

Burgen „Mladkovský hrádek“ und „Přívlaky“

Etwa auf das Jahr 1300 lässt sich die kleine Burg „Mladkovský hrádek“ datieren, die offenbar zum Zwecke des Schutzes der Erzberge errichtet wurde oder ggf. als Bestandteil des ausgeklügelten Grenzschutzsystems des Böhmisches Königreiches diente. Beim Besuch dieser Burg ebenso wie bei der Burg Přívlaky am anderen Ufer der Iser, empfehlen wir dem heutigen Wanderer, eine gute Portion Fantasie mit einzupacken, um sich aus den spärlichen Resten ein Vorstellung vom damaligen Ruhm machen zu können.

Höhlen von Poniklá

Die Tropfsteinhöhlen mit einem kleinen unterirdischen See werden der Öffentlichkeit nur zu besonderen Anlässen zugänglich gemacht.

Homoli-Schwimmbad

Freibad und Kiosk mit Erfrischungen in angenehmer Umgebung.

Důležité kontakty / Wichtige Kontakte / Important contacts / Ważne kontakty

www.ponikla.cz

Vydalo: Jilemnicko - svazek obcí 2017, neprodejné
Tisk: Geoprint s. r. o., Liberec
Foto: Přemysl Novák a archiv obcí

směr JABLONEC nad Jizerou

Vysoký okruh
Dykova skála
624
Dykova skála

HRADSKO

DOLNÍ DUŠNICE

Zabylýský hřbet
III. zóna KRNAP
Zabylýský potok

Daňkův vrch
polní letiště

Jestřabí
v Krkonoších

PP Nistějka
zříc. hradu Nistějka

Maříkov

Dolní Zabylý

Zabylý

ochranné pásmo KRNAP

Ovčáry

Vysoký okruh
Farský potok

Jilem

Na Benátkách

Babák
494

Končiny
703

Horní Doly

Kákov

Na chlumu

Nad Bučím

zast. Poniklá

Poniklá

Kavanův kříž

Horní Doly

Kákovský mlýn

625

Na zlaté hoře

SINGING ROCK

Velkojizersko

Poniklá

Kavanův kříž

Horní Doly

Kákovský mlýn

587

Na vršku

SINGING ROCK

Velkojizersko

Poniklá

Kavanův kříž

Horní Doly

Kákovský mlýn

směr Roprahčice

Na vršku

SINGING ROCK

Velkojizersko

Poniklá

Kavanův kříž

Horní Doly

Kákovský mlýn

Čertovka

Na vršku

SINGING ROCK

Velkojizersko

Poniklá

Kavanův kříž

Horní Doly

Kákovský mlýn

PONIKLÁ

0 250 m 500 m 750 m 1 km

Kartografické zpracování: © Kartografie HP s.r.o., Jičín, www.kartografiehp.cz

	hranice obce, katastru		železnice se stanicí
	obecní úřad, pošta		muzeum, vyhlídka
	kostel, kaple, pomník, kříž		turistické značené trasy
	škola, mateřská školka		rozcestníky turist. tras
	nákupní středisko, parkoviště		cyklotrasy s číslem trasy
	zastávka bus, koupaliště		hotel, stravování, ubytování

Kolinův kopec

Horní Sytová

zst. Horní Sytová

Arnoštov

Výchová nad Jizerou

Homole 532

Kulturní dům

zvonička

směr SEMILY

směr JILEMNICE

směr JILEMNICE

směr Roudnice

směr Křížlice

směr JILEMNICE